

TOBB Petrol ve Petrol Ürünleri Sektör Meclisi Başkanı Canan Ediboğlu:

"Küçük Düzenlemelerle Kaçak Akaryakıt Faaliyetleri Önlenebilir"

"Kaçak akaryakıt tanımının sadece ulusal marker seviye ölçümlerine endekslenmemeli, ulusal marker ölçümü ile birlikte bazı teknik ve idari sorunların da incelenmesi ve bunun sonucunda ürünün kayıt dışı olup olmadığına karar verilmesi gerekiyor. Çünkü kaçak akaryakıt faaliyetleri çok çeşitli biçimlerde sürdürülebiliyor ve bunlara karşı önlemler yetersiz olabiliyor. Küçük düzenlemelerle bunların hepsinin önü alınabilir."

→ **Hazırlayan: Gülder DEMİR -** gulder.demir@dunya.com

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Petrol ve Petrol Ürünleri Sektör Meclisi Başkanı Canan Ediboğlu, aynı zamanda Shell Türkiye Genel Müdürü olmasının yanı sıra Petrol Sanayi Derneği PETDER Yönetim Kurulu Üyesi, YASED ve WWF'in Türkiye'nin yönetim kurullarında bulunmakta. Ediboğlu, dolaylı vergilerin önemli büyüklükte sağlandığı sektörlerin başında gelen akaryakıt sektörünün, kayıt dışı ile ilişkili olarak anılmasından meclis olarak rahatsızlık duyduklarını dile getirdi.

Petrol piyasasında doğrudan kaçak ve kayıt dışı faaliyetlerin üzerine odaklanmış bir denetim sisteminin geliştirilmesi ve uygulanmasını isteyen TOBB Petrol ve Petrol Ürünleri Sektör Meclis Başkanı Canan Ediboğlu, akaryakıt sektörünün son iki, üç yıldır normal ekonomik büyümenin üzerinde bir büyüme gerçekleştirdiğini, Türkiye'de akaryakıttan elde edilen vergi gelirlerinin sürekli arttığını, 2007 yılında sağlanan dolaylı vergiler toplamının 26 milyar YTL olduğunu belirterek, petrol sektörünün ülkenin en etkin vergi toplayan başlıca sektörlerinden biri olduğuna dikkat çekti. Ediboğlu, ulusal marker (işaretleyici), yazar kasa ve lisans sistemi ile sektördeki kayıt dışı faaliyetlerin ciddi oranda azaldığını ifade ederek, 2008 yılının ilk çeyreğinde beyaz ürün tüketimindeki artışın yüzde bir, toplam motorin tüketiminin yüz-

de 3,4 olarak gerçekleştiği ve artan petrol fiyatlarının da etkisi ile geçen senenin aynı dönemine göre bir yavaşlama görüldüğünü ifade etti. Canan Ediboğlu Ekonomik Forum Dergisi'nin sorularını yanıtladı.

● Akaryakıt sektöründe dünya çapında nasıl bir trend yaşanıyor? Şirketler petrol şirketinden enerji şirketine mi dönüşüyor? Bu trend Türkiye'ye nasıl yansıyacak?

Akaryakıt sektörünün geleceğini belirleyecek olan, global enerji sorununun çözümü için geliştirilen politikalar olacaktır. Global enerji sorunundan kastım, özellikle büyümekte olan pazarlardan kaynaklanan enerji talebindeki artış, bu artışı karşılayacak kaynakların geliştirilmesindeki zorluklar ve talebi karşılamaya çalışırken iklim değişikliğine neden olmamızdır. Bu sorunla başa çıkmak üzere hükümetlerin, şirketlerin ve tüketicilerin işbirliğini gerektiren yeni yaklaşımlar sektörümüzün geleceğini belirleyecek.

Geleneksel fosil yakıtların hammaddesi olan petrol ve doğal gaz rezervlerimiz giderek çıkarılması daha zor ve daha pahalı alanlara kayıyor. Okyanusların en derin yerlerindeki, kutuplarda kalın buz tabakaları altındaki, dünyanın çok uzak köşelerindeki ham petrol ve doğal gaz rezervlerini geliştirebilmek için çok yüksek teknolojiler ve çok büyük mali kaynaklar gerekiyor. Talep hızla artarken, geleneksel kaynakları değerlendirmedeki zorluklar, üstelik iklim değişikliğine neden olan karbondioksit salımındaki artış karşısında alternatif enerji kaynaklarına yönelmek, ya da petrollü kumlar ve kayalar gibi geleneksel olmayan yöntemlerle fosil yakıtlar üretecek teknolojiler geliştirmek için harcanacak çabalar önümüzdeki dönem dünya çapındaki trendleri belirleyecek. Dolayısıyla artık petrol şirketlerinden değil, enerji sorununa daha geniş bir bakış açısıyla yaklaşan, enerji kaynaklarını çeşitlendirmek için çaba harcayan enerji şirketlerinden söz ettiğimiz bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Küresel enerji sorununun bir başka boyutu ise mevcut kaynakları verimli kullanma zorunluluğumuz. Dolayısıyla yakıt tasarrufu çok önemli bir gündem maddesi olarak ortaya çıkıyor. Daha az yakıtla, daha uzun mesafeler kat etmemize olanak tanıyacak, yakıt ekonomisini geliştirecek yeni yakıt ve madeni yağ teknolojileri akaryakıt sektörünün en önemli yatırım alanlarından birini oluşturuyor. Bu anlamda sektör içinde ar-ge çalışmaları, gelişmiş laboratuarlar ve uzman istihdamı, ayrı bir bilimsel disiplin ve bilimsel çalışma haline gelmiş durumda. Yakıt ekonomisini geliştirici yeni formülasyonların yanı sıra, araç sürücülerinin ihtiyaçları ve tercihleri çeşitlendikçe farklılaştırılmış ürünler üzerinde uzmanlaşma da derinleşti.

Dünyadaki bu trendler ülkemizi de doğrudan etkiliyor. Akaryakıtta, farklı ihtiyaçlara yönelik farklılaştırılmış yakıtlar rekabette öne çıkmış durumda. Türkiye'de de artık çeşitli özelliklerdeki performans yakıtlarının, yakıt ekonomisi teknolojisiyle üretilmiş ürünlerin başarısı rekabete damgasını vuruyor.

TOBB Petrol ve Petrol Ürünleri Sanayi Meclisi, petrol sektörü gibi büyüklüğü yıllık 50 milyar doların üzerine çıkmış, yüze yakın büyük ve orta ölçekli sanayi işletmesinin yer aldığı, 15 binden fazla bayinin faaliyet gösterdiği, 24 saat 365 gün kesintisiz hizmet veren bir sektörü temsil ediyor

● Türkiye Petrol ve Petrol Ürünleri Sanayi Meclis Başkanı olarak "petrol piyasası mevzuatında ihtiyaç duyulan değişiklerin yapılması" talebinde bulunuyorsunuz. Yapılması gereken değişiklikler neler oluyor?

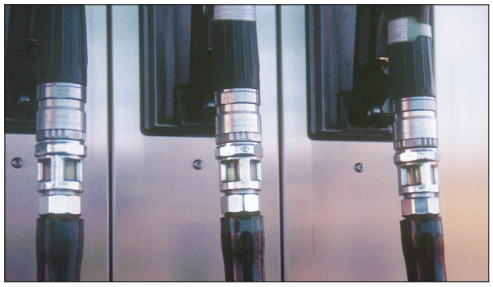
Bu toplantıda önerdiğimiz yapılması gereken değişiklikler uygulamada sorun yaratan bazı teknik konuların düzeltilmesini içeriyor. Petrol Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra beş yıllık uygulama dönemi, bir bakıma bir geçiş sürecini oluşturdu. Bu dönemde yasal çerçevenin teknik sorunların aşılmasındaki yetersizlikleri görebildik ve tespit edebildik. Önerdiğimiz değişiklikler bu yetersizlikleri giderecek hukuki düzenlemelerdir. Bunların başında kaçak akaryakıt tanımının sadece ulusal marker seviye ölçümlerine endekslenmesi geliyor. Oysa ulusal marker ölçümü ile birlikte bazı teknik ve idari sorunların da incelenmesi ve bunun sonucunda ürünün kayıt dışı olup olmadığına karar verilmesi gerekiyor. Çünkü kaçak akaryakıt faaliyetleri çok çeşitli biçimlerde sürdürülebiliyor ve bunlara karşı önlemler yetersiz olabiliyor. Küçük düzenlemelerle bunların hepsinin önü alınabilir. Önerilerimiz bu yöndedir.

Bir noktaya daha değinmek istiyorum. "Petrol Piyasası Kanunu" sonrasında lisanslandırma sürecinde tamamen bürokratik nedenler ile gecikmeler yaşanmış ve bu gecikmeler sonucunda dağıtım şirketleri, bayiler büyük ve haksız ceza uygulamalarıyla karşılaşmıştır. Lisans işlemi bir gün geciken bayiler dahi ciddi cezalar ödemek zorunluluğu karşısında bırakılmış, bu uygulamalar çok sayıda dava konusu olmuştur. Yargı süreci devam etmesine rağmen aynı nedenle geriye dönük ceza uygulamaları yapılmaya devam etmektedir. "Petrol Piyasası Kanunu"nun ceza maddesi olan 19'uncu maddenin yürürlük gününün kaçak, kayıt dışı ve sahte akaryakıt gibi faaliyetler hariç olmak üzere ileri tarihe alınmasının doğru olacağını düşünüyoruz.

● Türkiye'de otomotiv yakıtlarında ÖTV tutarları arasındaki farklılıkların giderilmesi konusunda görüşünüz nedir?

Bugün akaryakıt sektöründeki farklı ürünlere uygulanan ÖTV oranları değişiklik gösteriyor. Örneğin kullanım alanına ve türlerine göre motorinlerin, LPG ve doğalgazın ÖTV oranlarında önemli farklılıklar bulunabiliyor. Aslında enerji ürünlerinin kalorifik değerleri veya kullanım alanındaki performans değerleri göz önüne alınarak bir vergilendirme yapılsa muhtemelen tablo bundan farklı olurdu. Vergilerin getirdiği sonuca baktığımızda ülke olarak aynı kalorifik değerde enerji üreten ve asıl ürün maliyeti daha düşük olan bir enerji ürününe daha fazla vergi uyguluyor ya da ulaşım performansı daha iyi olan, çevre katkısı daha yüksek olana bir ürünü de daha yüksek vergi ile cezalandırıyoruz. Bu yapının sağlıklı olmadığına inanıyoruz. Uzun dönemde ülkenin enerji politikalarına uygun ve vergi gelirlerindeki dengelerin sağlanmasını güvence altına alacak şekilde revize edilmesi gerektiği kanısındayız.

● Akaryakıt sektöründe nasıl bir tablo var? Petrol Piyasası Kanunu sektörde gerekli değişikliği yaratarak, sorunlara çözüm olabildi mi?

Şimdiye kadar Türkiye'de akaryakıt sektörünün önündeki en önemli engel serbest bir piyasa yapısının olmaması idi. Petrol Piyasası Kanunu bunu sağladı. Bu önemli değişim sektörde çok büyük yatırımların yapılmasına, güçlü ve tüketici yararına yatırım yapabilecek kuruluşların daha etkin bir rekabet ortamı içine girmelerine neden olmuştur. Bunun yanı sıra özellikle ülkemizde istasyon kalitesi, sağlık, emniyet ve çevre alanına yapılan yatırımlar ile akaryakıt alanındaki hizmetlerin yaygınlaşması, kayıt dışı faaliyetlerin azaltılması yönünde çok olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

● Akaryakıt sektörüne geçtiğimiz dönemlerde yeni girişler oldu. Sektördeki oyuncu sayısı arttı. Bu giriş neden kaynaklanıyor? Size göre önümüzdeki dönemde yeni girişler olacak mı?

Bu giriş tamamen petrol sektöründeki liberal piyasa yapısından ve büyüyen bir sektöre olan yatırım ilgisinden kaynaklanıyor. Son derece doğal ve hem sektör hem de ülke için ümit verici olumlu gelişmeler bunlar. Önümüzdeki dönemde de benzeri yeni atılımların olması son derece doğal karşılanmalı, çünkü büyümekte olan, rekabetçi ve cazip fırsatlar üreten bir sektörüz.

● Ekonomideki gelgitler akaryakıt sektörünü nasıl etkiliyor?

Ekonomideki gelgitler akaryakıt sektörünü doğrudan etkiler. Makroekonomik süreçler ile akaryakıt sektörü arasında güçlü bir ilişki vardır. Ekonomideki yavaşlama sonucunda üretim ve bireysel ulaşımın yavaşlaması, kayıtlı tüketimin de düşmesi anlamına geliyor. Nitekim 2008'de bu eğilimi görebiliyoruz. Her sene ekonomik büyümenin de üzerinde büyüyen bir sektör 2008'de yavaşladı. Bunu öncelikli olarak petrol fiyatlarındaki yükselişe ve ekonomideki yavaşlamaya bağlıyoruz.

● Küresel petrol fiyatlarında yaşanan artışlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Petrol fiyatlarının bu kadar yüksek seviyelere çıkması herhangi bir arz talep dengesizliğinden kaynaklanmıyor. Bakacak olursanız bugün petrol arzında bir sıkıntı yaşanmıyor. Tankerler, rafineriler ağzına kadar petrolle dolu. Baştan sona tedarik zinciri eksiksiz ve kesintisiz işliyor. O halde en önemli neden olarak spekülâsyonu gösterebiliriz. Petrol ticareti çok yüksek seviyelerde seyrediyor. Neredeyse üretilen petrol hacminden daha büyük bir ticaret hacmi söz konusu. Bu da psikolojik faktörün ve spekülâsyonların fiyatlar üzerindeki etkinliğini artırmakta.

● TOBB Petrol ve Petrol Ürünleri Sanayi Meclisi Başkanı olarak sektörde ileriye yönelik çalışmalarınız hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

TOBB Petrol ve Petrol Ürünleri Sanayi Meclisi, petrol sektörü gibi büyüklüğü yıllık 50 milyar doların üzerine çıkmış, yüze yakın büyük ve orta ölçekli sanayi işletmesinin yer aldığı, 15 binden fazla bayinin faaliyet gösterdiği, 24 saat 365 gün kesintisiz hizmet veren bir sektörü temsil ediyor. Meclisimiz, kamu kurumları ve sektör örgütleri arasında sinerji yaratmayı hedefleyen bir platform işlevi görüyor. Şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonraki çalışmalarımızda da bu platformu güçlendirmeye ve etkinliğini artırmaya, sorun çözücü ve yapıcı bir rol aynama hedefimiz doğrultusunda yürümeye devam edeceğiz. Yapılan toplantılarımızda ortak bir konsensüs oluşturarak sorunları tespit ötesinde çözüm noktalarını da bululuyoruz. Bu konuda TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'ndan gördüğümüz desteği, ilgiyi, sorunlarımızı yetkili mercilere iletmede gösterdiği başarılı performansa müteşekkir olduğumuzu söylemeden geçmek istemiyorum.

● Shell Türkiye olarak orta ve uzun vadeli hedeflerinizi öğrenebilir miyiz?

Shell biliyorsunuz Türkiye'de perakende akaryakıt satış ve pazarlama alanında Shell & Turcas A.Ş. ortak girişim şirketimiz bünyesinde faaliyet gösteriyor. Ayrıca Cumhuriyet'le yaşıt olan The Shell Company of Turkey Ltd. havacılık, deniz, kimyevi maddeler gibi perakende dışında alanlarda faaliyet gösteriyor. Shell Enerji A.Ş. enerji yatırımları ve doğal gaz pazarlama ve dağıtım alanında, Shell Gaz ise LPG alanında çalışmalarını sürdürüyor. Şirketlerimizin kendi alanlarındaki hedefleri dışında Shell olarak Türkiye'de yatırımlarımızı artırarak sürdürmeyi hedefliyoruz. Shell Grubu Türkiye'yi petrol ürünleri pazarlama ve dağıtım alanında tüm dünyada belirlediği altı stratejik pazardan biri olarak görüyor. Bu strateji doğrultusunda da Shell & Turcas ortak girişim şirketimiz ilk iki yılda çok parlak bir performans gösterdi. Hedefi de farklılaştırılmış ürün ve hizmetlerimizle sektörün tartışmasız lideri olmak.

